

DOEPAK

DuPAK DoePAK POPPENSPE(ELMUSEUMKRUISELKRANTKRABBEL) DoePAK DuPAK
Nr. 125

Replica's van Klee: nar en Eskimo, het spook en de Dood

Zelf eens proberen? Weer zo'n leuke activiteit van het *Poppenspe(e)lmuseum*. Hierboven zie je vijf handpoppen. Het zijn replica's van (speel)figuren die de Duitse beeldend kunstenaar *Paul Klee* rond 1920 in München maakte voor zijn zoon Felix. Van links naar rechts: *Breitohreclown* (Harlekijn met de brede oren), *Weifhaariger Eskimo* (de Witharige Eskimo), *Frau und Herr Tod* (mevrouw en de heer Dood) en de *Zündholzschatelgeist* (de Luciferdoosjesgeest).

Geïnspireerd door Klee's creatie van de harlekijnfiguur maakte *Hetty Paërl* een zogenoemd *pastichetheater*: 'Clown met de brede oren'. Het heeft het model van een oud-Hollands *tafeltheater*. De bovenkant van het *timpaan* (de geveldriehoek) van dit kartonnen poppenkastje vormt het hoge hoofddekseel. Door de halfronde en rode bovenkant heeft de hoed ook iets weg van de driekantige steek die in het Franse poppentheater gedragen wordt door de *polichinelle-figuur*. De golvende onderkant van het *timpaan* valt fraai samen met de wenkbrauwen en de zwarte wijduitstaande oren van de clownsfiguur: uitsteeksels die tegelijkertijd de onderkant van een (denkbeeldige) hoedenrand markeren. Met pientere oogjes kijkt de *pias* je aan. Blozende en bijna hartvormige koojtes van de wangen verlevendigen zijn gezicht. Een subtiele, sierlijke, verticale rode lijn accentueert de opvallende clownsneus. Daaronder heeft de grappenmaker een ruitvormig en bijna tuitig pruilmondje, zoals een echte *pierrôt* betaamt.

Wil je meer weten over kunstenaars die zich laten inspireren door het poppenspel? Maak een reis door de wonderse wereld van het poppentheater op www.poppenspelmuseum.nl/onderwijs. Op www.poppenspelmuseum.nl, www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl en www.geheugenvannederland.nl/poppenspel2 vind je informatie over het museum, de exposities en de poppen- en prentencollectie. Een *poppentheater-abc* geeft uitleg over de poppenspeltechnieken en -figuren.

Zelf eens een *poppenkastpop* maken? Pak een flinke ongeschilde aardappel. Deze knol wordt het hoofd van *Magere Hein*, zoals de figuur van *de Dood* ook wel wordt genoemd. Maak onder in de 'pieper' een gat waar je wijsvinger in past. Maak het doodshoofd lijkbek met witte verf. Teken er met een dikke zwarte viltstift de ogen, neus en mond op. Een witte lap wordt zijn of haar doodshemd. Je middelvinger en duim zijn de handjes van de pop. Het spel kan beginnen.

Bouwpakketfiguren: Zentrum Paul Klee ©, Bern/formfalt produkt-design GbR ©, Berlin (2005). Uitvoering pastichetheater en handpoppen: *Hetty Paërl* ©, Amsterdam (2007). Tekst en realisatie: *Otto van der Mieden* © (2007). Veel plezier en applaus!

Doepak is hét Poppenspe(e)lmuseumcadeau. Doepak is gratis voor iedereen die de vragen van een Poppenspe(e)lspeurtocht goed beantwoord heeft. Verzamel alle afleveringen van de Doepakkruielkrant en -krabbel! Een dupak (spreek uit: doepak) is een stang- en trucepop. Het nummer met de dupak wordt in het Tsjechische en Slowaakse volkspoppentheater met marionetten en stangpoppen altijd als toegift opgevoerd. De pop maakt sprongen waarbij zijn lijf beurteelings lang en kort wordt. Het is een truc die overeenkomt met het uitrekken en weer inkrimpen van de Dood van *Pierlala* in de poppenkast. *Pierlala* is een stokpop en wordt van onderaf gemanipuleerd; de dupak wordt als stangpop van bovenaf bewogen. Terwijl het rijzen van *Pierlala*'s hals heel langzaam en onder doods stille geschiedt, gaat het strekken en krimpen van de dupak razendsnel en met veel tumult. Dupak betekent 'stampend'. De houten voeten zijn met lood verzwaard. Het lijf van de pop is een zak van stof. De stang waaraan de dupak hangt, gaat door het hoofd en het lijf en zit vast aan de houten heup. Het gat in het hoofd is wijder dan de dikte van de stang, waardoor de kop soepel op en neer gaat. Aan weerszijden van de kop van de dupak is een touw vastgemaakt. De touwen gaan omhoog en zijn bevestigd aan een speelhout. Door dit op en neer te bewegen, rekt en krimpt het lijf. De pop gaat als het ware door de knieën en veert weer op. Behalve springen kan de dupak ook om zijn as draaien; daarbij zwierven de armen wijd uit.